

Görög gyermekek Újpesten a második világháború után

Emléktábla-állítás Újpesten

Az 1948-ban Magyarországra menekített görög gyermekek befogadására emlékeztető emléktáblát avattak Újpesten. Az Újpesti Görög Nemzetiségi Önkormányzat 1998-as megalakulása óta kutatta a görög emigráció újpesti helyszíneit, ennek méltó eredménye az emléktábla-állítás.

A II. világháborút követően 1946 és 1949 között polgárháború dúlt Görögországban, melynek végén több tízezer baloldali érzelmű görög lett menedékre a szocialista országokban. A gyerekeket már egy évvel a polgárháború vége előtt elkezdték kimenekíteni az éhség és a háború sújtotta országból. Az első gyermekcsoport 1948. április 7-én érkezett Magyarországra, és a következő helyeken kerültek elszállásolásra: Széchenyi-fürdő, András laktanya, Jászberény, Mátyás laktanya (Róbert Károly krt. 51.), Fácános (Zugliget). Az újpesti Chinoin gyár már a gyermekek érkezése előtt segítséget ajánlott és fogadta a Görög Segélybizottság képviselőit.

Az első görög gyermekek érkezéséről a Szabad Nép április 8-i száma tudósított. Ezt a tudósítást tartották az első híradásnak a gyermekek érkezésével kapcsolatban, ám az **Újpesti Görög Nemzetiségi Önkormányzat** a kutatásai során megtalálta az újpesti Független Nemzet szintén április 8-i számát, amely háromszáz görög gyermek Újpestre érkezését harangozta be. A cikket a Független Kisgazdapárt újpesti hetilapja a címlapon hozta.

„Háromszáz görög gyermek érkezik rövidesen Újpestre

Mint köztudomású, a magyar kormány 700 görög gyermeket lát vendégül 10 napig Magyarországon. Értesüléseink szerint a Magyarországra érkező görög gyermekek közül 300 nyer Újpesten elhelyezést, mégpedig 200 a Szociálpolitikai Intézet Erkel utcai telepén, 100 pedig a Fa- és Fémipari Szakiskola épületében. A gyermekek étkeztetéséről a Népjelölti Minisztérium és a Nemzeti Segély gondoskodik. Az ifjú görög vendégek valószínűleg csütörtökön este érkeznek meg városunkba.”

A folytatást ismerjük. Tíz napra érkeztek, ám ma is élnek Újpesten az egykori menekült gyermekek közül. Visszaemlékezéseik szerint az akkor még önálló városban (Újpest csak 1950-ben lett „Nagy-Budapest” része – *a szerk.*) három helyszínen helyezték el őket. A Viola utcában (a mai Károli Gáspár Református Egyetem Jogi Kara épületében), az Erzsébet utcában (ma a IV-XV. Kerületi Bíróság) és a Lőrinc utcában (ma a Pécsi Sebestyén Zenetagozatos Általános Iskola) kaptak szállást. Ezen otthonok közül az Erzsébet utcai működött legtovább, 1949 decemberéig.

A gyermekek akkori önéletrajzaikban is megemlítik Újpeestet.

„Születtem a görögországi Kalivrisziben 1937. február 9-én. A családom szegény volt. Apám asztalos foglalkozásával látta el minket. Édesanyám földműveléssel és háztartással foglalkozott. 1948 augusztusában, a háború miatt elmenekültem szülőföldemből és az albán népi demokráciában mentem. Onnan 48-ban, december 10-én elindultam a többiekkel Jugoszlávián keresztül Magyarország felé. December 13-án este elérkeztünk Budapestre — Mátyás laktanyán helyezték bennünket, majd onnan Újpestre, és onnan 1949. május 2-án a fehér-váracsurgói görög otthonban kerültem. Innen ugyanabban az évben, július 7-én elindultam Visegrádra, ott először kezdtem tanulni magyarul. Negyedik, majd ötödik osztályban jártam. 1950 augusztusában, újból Fehérváracsurgón kerültem és most itt vagyok és tanulok. Lehet, és egész biztos, hogy hibásztam és, hogy most is hibát követek, de igyekszem megszüntetni az ilyen tényeket.

Dimitropulosz Jorgosz VIII. b o. tanuló”

Az akkor már Budapesthez csatolt, és a főváros IV. kerületévé vált Újpesten az 1950-es év folyamán ötvenhárom görög fiatal iskoláztak be szakmunkás tanulónak a Megyeri út és Fóti út találkozásánál lévő 24. számú Kilián György Iparitanuló Intézetbe, ahol bentlakásos kollégiumban lettek elhelyezve. Nevelőtanárunk *Bakalisz Jannis* volt. Ezen fiatalok közül később sokan a Hajó- és Darugyárba, az Egyesült Izzóba, az Iskolabútorgyárba vagy a Bőrgyárba kerültek.

Az Újpesti Görög Nemzetiségi Önkormányzat kezdeményezésére 2021. augusztus 27-én a számos lehetséges újpesti helyszín közül a Károli Gáspár Református Egyetem homlokzatán helyezték el azt az emléktáblát, amellyel a görög közösség köszönetét fejezi ki Újpest városának az 1948-49-ben nyújtott humanitárius segítségnyújtásért. Az egyetem jogi karának Újpestre költözése előtt az 1912-ben épült ház a Viola Utcai Általános Iskola székhelye volt. A görög gyermekek otthonaként 1948-ban «Markosz Vafiadis» gyermekotthonként működött.

Az emléktábla szövege:

„1948-ban ebben az épületben szállásolták el a görög polgárháború alatt hazájuk elhagyására kényszerült görög gyerekeket, akiket Magyarország befogadott – Emléül állította Újpest Önkormányzata és az Újpesti Görög Nemzetiségi Önkormányzat – Budapest, 2021.”

Agárdi B. Spyros

